

לאחר שהתבאר שחידושו של רבה הוא באופן של שתי טבעות
בלועות, מקשה על כך הגמרא ממשנתנו: **וְהָא עוּבָר וְחֵיה** - והרי
האופן המבוואר במשנתנו (ע"א), שהכניסה החיה את ידה ונגעה
בעובר המת שבמעי האשה, **דְּכַשְׁתִּי מַפְעוֹת דָּמוֹ** - שיש להחשיבם
כטבעת טהורה [-החיה] וטבעת טמאה [-העובר] הבלועות במעי
האשה, **וְכָא מְטַמְא לָהּ** - ומבוואר במשנה שטמא העובר לְחֵיה,
ומוכח מכאן שטומאה בלועה מטמאת, ובהכרח שהסיבה שהאשה
טהורה היא משום שבית הסתרים אינו מקבל טומאה.
מתרצת הגמרא: **אָמַר רָבָה, שְׂאֵנִי** [-שונה] **עוּבָר, הוּאֵל וְסוּפוֹ** של
העובר **לְצַאת מִמֵּעֵי אִמּוֹ**, שכן דרכו לצאת לאויר העולם, וכל
סופו לצאת אינו נחשב בלועה אף שעדיין לא יצא, ולכן הוא מטמא
את החיה, אבל טבעת שאין סופה לצאת נחשבת בלועה ואינה
מטמאת.
מקשה הגמרא על התירוץ: **אָמַר רָבָא, וְכִי עוּבָר סוּפוֹ לְצַאת** ואילו
מַפְעוֹת אֵין סוּפָה לְצַאת, בתמיהה, והרי אף טבעת סופה לצאת ממעי
האדם, ואם כן חזרת הקושיא מהמשנה, מדוע העובר מטמא את
החיה והרי הם כשתי טבעות.
הגמרא חוזרת בה מהבנתה שהטעם במשנה הוא משום טומאה
בלועה, ומבארת את המשנה באופן אחר: **אֵלָא אָמַר רָבָא,**
פּוֹקְדֵי רִחֵי יְדַעֵי מַעֲמָא דְהָא מִלְתָּא - חכמי פומבדיתא יודעים הם
את טעמו של דבר זה, **וּמֵיזוּ הַחֲכַם הַמְכוּנָה כֵּן, זְהוּ רַב יוֹסֵה,**
דְּאָמַר רַב יוֹסֵה, אָמַר רַב יְהוּדָה, אָמַר שְׁמוּאֵל, טוּמְאָה זוֹ של
המילדת המבווארת במשנה, **אֵינָה מְדַבְּרִי תוֹרָה, כִּיּוּן שֶׁמֶן הַתּוֹרָה**
אֵין טוּמְאָה בלועה מטמאת, אֵלָא מְדַבְּרִי סוּפְרִים.
קודם שתבאר מה היא הגוירה, תמהה הגמרא על לשון שמואל: **מָאִי**
- מדוע האריך בלשונו לומר **'אֵינָה מְדַבְּרִי תוֹרָה, אֵלָא מְדַבְּרִי**
סוּפְרִים, והרי די בכך שיאמר שטמאת החיה מדברי סופרים,
וממילא מובן שהטומאה אינה מן התורה. מתרצת הגמרא: בכוונה
נקט שמואל לשון זו, **דְּלָא תִימָא** - שלא תאמר, שהמשנה מתבארת
רק **אֵלֵיבָא** [-לשיתתו] **דְּרַבֵּי עֲקִיבָא, דְּאָמַר שְׁעוּבָר מַת כַּמְעֵי אִשָּׁה**
מְטַמְא ומטמא, והיינו כיון שהוא סובר שאין בלועה מציל בין על טומאה
מלטמא ובין על טהרה מלהיטמא, ולכן מטמא העובר את החיה מן
התורה, ואילו האם טהורה מחמת שזוהו מגע בית הסתרים שאינו
מטמא, אֵלָא המשנה מתבארת אִפִּילוּ לְרַבֵּי יִשְׁמַעְאֵל, דְּאָמַר
שְׁעוּבָר מַת כַּמְעֵי אִשָּׁה מְטַמְא, כיון שבלועה מציל על טומאה מלטמא
ועל טהרה מלהיטמא, ולכן מן התורה אין החיה נטמאת כלל, ומכל
מקום משנתנו יכולה לסבור אף כדבריו, וטומאת החיה היא משום
שְׁגוּרָה בַּהּ טוּמְאָה מְדַבְּרֵינָן.
מבררת הגמרא: **מָאִי מַעֲמָא** - מדוע גזרו טומאה על החיה, והרי
טומאה בלועה אינה מטמאת. מבארת הגמרא: **אָמַר רַב הוּשְׁעִיא,**
נְזִירָה שְׂמָא יוֹצֵיא לְדָר רֵאשׁוֹ בשעת הלידה **חֵוִץ לְפְרוֹדוֹר,** ודינו
כילוד ומטמא, והסבור החיה שעדיין לא הוציא ראשו, ותחשוב
שעדיין טהורה היא.
מקשה הגמרא: **אֵי הֵבִי** - אם כן, שחששו חכמים לדבר זה, **אִשָּׁה נָמִי**
- נגזור טומאה גם על האשה היולדת מחמת חשש זה. מתרצת
הגמרא: **אִשָּׁה מְרַנֶּשֶׁת בְּעַצְמָה** בשעה שמוציא העובר את ראשו,
ולכן אין חשש שתטעה בדבר. מקשה הגמרא: **וְתִימָא** [-תאמר] **לָהּ**
לְחֵיה, שיצא הראש ותדע שהיא טמאה, ומדוע גזרו טומאה על החיה
כשלא הוציא את ראשו. מתרצת הגמרא: מְרַנֶּשֶׁת - טרודה היא
האשה בחבלי לידתה, ואין לה פנאי להזהיר את המילדת שיצא ראש
העובר.
מבררת הגמרא: **מָאִי רַבֵּי יִשְׁמַעְאֵל וּמָאִי רַבֵּי עֲקִיבָא** - היכן נחלקו
רבי ישמעאל ורבי עקיבא בעובר מת במעי אמו אם מטמא. מבארת
הגמרא: **דְּתַנִּינָא בברייתא,** נאמר בפסוק לגבי טומאת מת **(במדבר טו טז)**
וְכָל אִשֶּׁר יִנְעַע עַל פְּנֵי הַשְּׂדֵה בְּחָלַל חֶרֶב או כַּמֵּת או בְּעֶצֶם אָדָם או
בְּקֶבֶר יִטְמָא שְׁבַע יָמִים, ומלשון 'על פני השדה' דרשו חכמים שרק
דבר הגלוי מטמא, לְהוֹצִיא עוּבָר כַּמְעֵי אִשָּׁה שאינו מטמא, כיון

שאינו גלוי אלא בלועה, **דְּבִרֵי רַבֵּי יִשְׁמַעְאֵל, רַבֵּי עֲקִיבָא** חולק
וְאֹמְרֵי, לא בא הכתוב למעט עובר, אלא בא הכתוב לְרַבּוֹת את
הגוּלָּל - כיסוי ארון המת, **וְדוֹפַק** - דפנות הארון, שמתמאים כמת
עצמו במגע ואהל. **וְאֵילוּ רַבֵּי יִשְׁמַעְאֵל** סובר אמנם גם הוא שהגולל
והדופק משמאים, אך הוא סובר שאין צורך ללמוד את דין טומאת
גולל **וְדוֹפַק** מפסוק, אלא **הַלְבָּתָּא גְּמִירֵי לָהּ** - למדנו דבר זה
מהלכה למשה מסיני.
מבררת הגמרא: **רַבֵּי עֲקִיבָא,** הדרוש מהפסוק את דין הגולל
והדופק, אם כן דין זה **שְׁעוּבָר מַת כַּמְעֵי אִשָּׁה מְטַמְא מְדַאֲרֵיהֶּיא,**
מְנָא לֵיהּ - מנין הוא לומד זאת. מבארת הגמרא: **אָמַר רַבֵּי הוּשְׁעִיא,**
דְּאָמַר קְרָא **(במדבר טו טז)** **כָּל הַנֶּנְעַ כְּמַת בְּנִפְשׁ הָאָדָם אֲשֶׁר יָמוּת,**
ומשמע שהכתוב מדבר במת הנמצא בתוך נפש אחרת, **וְאֵיזְהוּ מַת**
שְׁנַמְצָא בְּנִפְשׁ שֶׁל אָדָם, הוּי אֹמְרֵי זֶה עוּבָר מַת כַּמְעֵי אִשָּׁה, שאף
הוא מטמא כמת עצמו.
אחר שלמדו רבי עקיבא ורבי ישמעאל את דינם מפסוק, מבארת
הגמרא מה יעשה כל אחד עם הפסוק של החולק עליו. שואלת
הגמרא: **רַבֵּי יִשְׁמַעְאֵל,** מה ידרוש מהפסוק **הַנֶּנְעַ כְּמַת בְּנִפְשׁ.**
משיבה הגמרא: **הָאִי מִיַּפְעֵי לֵיהּ** - פסוק זה נצרך לו לדין רביעית
דֵּם הַבְּאֵה מִן הַמַּת, שְׂמַטְמָאָה, כלומר, שלא רק בשר המת
ועצמותיו משמאים, אלא אף דמו, **שְׁנַאֲמַר** **(במדבר טו טז)** **הַנֶּנְעַ כְּמַת**
בְּנִפְשׁ הָאָדָם אֲשֶׁר יָמוּת, ודרשו חכמים מכפילות הלשון **במת,**
בנפש האדם אשר ימות, שבאה התורה ללמד, **אֵיזְהוּ נֶפֶשׁ שֶׁל אָדָם**
שְׂמַטְמָאָה, הוּי אֹמְרֵי זֶה רַבֵּיעִית דֵּם, שבה תלוים חיי האדם,
שלאחר מותו מטמא הדם את הנוגע בו.
הגמרא מבארת מדוע רבי עקיבא אינו לומד מפסוק זה לרבות
שרביעית דם מן המת מטמאת. מבארת הגמרא: **רַבֵּי עֲקִיבָא,** שדרש
מהפסוק לרבות עובר מת ולא לרבות רביעית דם, אמר כן **לְמַעֲמִיה**
[-לשיתתו], **דְּאָמַר, אַף רַבֵּיעִית דֵּם הַבְּאֵה מִשְׁנֵי מַתִּים,** שאין כולה
ממת אחד אלא בצירוף שני חצאי רביעית משני מתים, **כְּמַטְמָאָה**
בְּאֵהֲלָא, ולכן אינו יכול לדרוש מהכתוב **הַנֶּנְעַ כְּמַת בְּנִפְשׁ**
שמשמעותו שדווקא דם של נפש אחת מטמאת, והיה לרבי עקיבא
השיעור הזה של דם מטמא אפילו בשני מתים. ומבארת הגמרא שכן
היא דעת רבי עקיבא: **דְּתַנִּינָא, רַבֵּי עֲקִיבָא אֹמְרֵי, מִנֵּין לְרַבֵּיעִית דֵּם**
הַבְּאֵה מִשְׁנֵי מַתִּים שְׂמַטְמָאָה בְּאֵהֲלָא, שְׁנַאֲמַר לגבי כהן גדול **(ויקרא**
כ"א ט"א) **וְעַל כָּל נִפְשֵׁת מַת לֹא יבֹא,** ו'מת' היינו דבר שעל ידו נגרמת
מיתה, והיא רביעית דם של האדם, ומלשון רבים שנאמר בפסוק
'נפשות', משמע שאפילו דם יצא מַשְׁתֵּי נַפְשׁוֹת, ויש רק **שִׁיעוּר**
רביעית אֶחָד, גם כן מטמא, ולכן לדברי רבי עקיבא מיותר הפסוק
'במת בנפש' ללמד שעובר מת במעי אמו, מטמא.

משנה

המשנה חוזרת לדון בדיני אבר היוצא שנוכר בתחילת הפרק, לענין
טומאה וטהרה: **בְּהֵמָה הַמְּקֻשָּׁה לִילֵד וְהוֹצִיא הָעוּבָר אֶת יְדוֹ,**
וְהוֹרְעָה חֲתָכָה [-את היד], **וְאָחַר כָּךְ שָׁחַט אֶת אָמּוֹ, הַבֶּשֶׂר של**
העובר והבהמה טהור, שאינם מקבלים טומאה מחיים. אבל אם
שָׁחַט אֶת אָמּוֹ וְאָחַר כָּךְ חֲתָכָה [-את היד], **הַבֶּשֶׂר מִנֶּנְעַ בְּנִלְהָ,**
כלומר טמא כטומאת הנוגע בנבילה, **דְּבִרֵי רַבֵּי מְאִיר,** שסבר שאין
השחיטה מטהרת את האבר, כיון שהשחיטה גורמת ניפול, היינו
שבשעת השחיטה נחשב האבר כנחתך ונפרד מהעובר, והרי הוא
כאבר מן החי שמטמא בנבילה, והעובר המחובר לאבר ונוגע בו
נטמא. **וְחֻכְמֵיהֶם אֹמְרִים,** בשר העובר טמא **מִנֶּנְעַ מְרַפָּה שְׁחוּטָה,**
כלומר כנוגע בטרפייה שנשחטה, שטהורה מן התורה, וטמאה רק
מדרבנן לטמא קדשים שנגעו בה. שסברו חכמים שהשחיטה מטהרת
את האבר מטומאת נבילות אף שאינה מתירתו באכילה, כיון
שהשחיטה אינה גורמת ניפול, ואין על האבר דין אבר מן החי אלא
הוא כשהוט, וטומאתו רק כטרפייה שחוטת.

47 במקום חיבורו שאינו נראה, ואם כן **טומאת מגע בית הסתרים היא**,
 48 **וטומאת בית הסתרים לא מטמא**.
 49 מבררת הגמרא: **לויא** – האם נאמר מכח קושיא זו, **שרפי מאיר**
 50 במשנתנו הוא **למעמיה** [לשיטתו], שטומאת בית הסתרים מטמאה,
 51 **דתנן** (כלים פ"ז מ"ט), בגד שגודלו **שלישה על שלישה** טפחים שהוא
 52 שיעור הראוי לקבל טומאת מדרס, שדרס עליו הזב ונטמא טומאת
 53 מדרס, **שנחלק ואין בו שיעור מדרס**, **טהור מן המדרס**, שבטלה
 54 טומאת מדרס ממנו ואינו אב הטומאה, **אבל עדיין מטמא מגע מדרס**
 55 – כדן בגד הנוגע במדרס שהוא ראשון לטומאה, כיון שנגע הבגד
 56 בעצמו בשעה שהיה טמא מדרס, **דברי רבי מאיר**. **ותניא** – ושנינו
 57 בהמשך המשנה, **אמר רבי יוסי**, מדוע טמא מגע מדרס, **וכי באיזה**
 58 **מדרס נגע זה**, הרי כל מגעו בעצמו בשעה שהיה מדרס היה מגע בית
 59 הסתרים שאינו מטמא. **אלא** אם אפשר לומר שנשארה על הבגד
 60 טומאה מהשעה שהיה שלם, זהו באופן **שאם** בשעה שהבגד היה
 61 שלם וטמא טומאת מדרס **נגע בו הזב**, כגון שאחר שדרס הזב ולא
 62 נגע, הוסיף הזב ונגע בבגד, או כגון שדרס עליו ברגלו היחיפה, וחלו
 63 עליו שתי טומאות, טומאת מדרס וטומאת מגע הזב, ומגע הזב עושה
 64 את הבגד ראשון לטומאה ומטמא רק אוכלין ומשקין. ובאופן זה
 65 נאמר **שאף שנחלק ואין בו שיעור שלשה על שלשה טפחים**, ובטלה
 66 ממנו טומאת מדרס, עדיין **יהא מטמא מגע הזב**, והוא ראשון
 67 לטומאה. ומוכח ממשנה זו, שסבר רבי מאיר שנגע בית הסתרים
 68 מטמא, ולכן הבגד טמא מגע מדרס על ידי שנגע בעצמו, ואם כן
 69 שמא נאמר שאף במשנתנו לגבי אבר היוצא רבי מאיר לשיטתו,
 70 אבל לרבי יוסי לא תתיישב המשנה, ואכן האבר אינו מטמא את
 71 הבשר הנוגע בו.
 72 משיבה הגמרא: אין צורך לדחוק ולהעמיד את משנתנו רק לשיטת
 73 רבי מאיר, שהרי **לאו איתמר עלה** – וכי לא נאמר על המשנה
 74 בכלים, **אמר עולא לא שנו שנחלק רבי יוסי על רבי מאיר**, **אלא**
 75 בבגד של **שלישה על שלישה שנחלק**, **אבל שלש על שלש הבאות**
 76 **מבגד גדול** – לקח בגד גדול וחתך ממנו שלש על שלש אצבעות,
 77 ובבגד הגדול נשאר שלשה על שלשה טפחים, ולא פקעה ממנו
 78 טומאת מדרס, ורק מהקטן פקעה, בזה מודה רבי יוסי שהבגד הקטן
 79 טמא מגע מדרס. שאף שהחיבור שביניהם אינו מגע משום שהוא בית
 80 הסתרים, אך **בשעת פרישתן מאביהן** שהוא הבגד הגדול **מקבלות**
 81 **טומאה מאביהן**, כלומר, תוך כדי חיתוך השלש על שלש מהבגד
 82 הגדול, אי אפשר לצמצם שלא יגע הבגד הקטן מעט בבגד הגדול
 83 במקום החיתוך, ומקום זה כבר אינו בית הסתרים באותה שעה,
 84 ונטמא הקטן טומאת מגע מדרס מהגדול שהוא טמא מדרס. ולפי
 85 דברי עולא, **הא נמי** – גם במשנתנו, **בשעת פרישתן של בשר**
 86 העובר **מאבר היוצא**, **מקבל טומאה מאבר**, ולכן טמא ולא משום
 87 מגע בית הסתרים, ולכן אפשר להעמיד את משנתנו גם כרבי יוסי.
 88 הגמרא מיישבת באופן נוסף, מדוע במשנתנו אף רבי יוסי מודה שאין
 89 חסרון של בית הסתרים: **רבינא אמר**, **כגד**, **לאו לחתיכה קאי** – אינו
 90 עומד לחותכו, ולכן מגעו בעצמו נחשב בית הסתרים, אבל **עובר**
 91 **לחתיכה קאי** – העובר עומד להחתך ולהפריד ממנו את האבר שיצא
 92 החוצה, כיון שהאבר אסור באכילה ושאר העובר מותר, **וכל העומד**
 93 **לחתיכה**,

מבארים חכמים את סברתם לטהר את האבר, **מה מצינו בטרפה**
 ששחיטתה מטהרתה מטומאת נבילה, אף שאינה מתירתה באכילה,
 כמבואר בסמוך, **אף שחיטת בהמה, תטהר את האבר מטומאת**
 נבילה, למרות שאינו נותר באכילה.
 דוחה רבי מאיר: **אמר להם רבי מאיר לחכמים**, **לא**, אין ללמוד
 מטריפה לאבר היוצא, **שאם טיהרה שחיטת טרפה אותה**, שכך
 הסברא והדין אומרים, שהרי הוא **דבר שנגופה**, ולכן מועילה
 השחיטה להפקיע ממנה טומאת נבילה, אבל מנין לנו ששחיטת האם
תטהר את האבר של העובר, שהוא **דבר שאינו גופה**, אלא מגוף
 העובר.
 התבאר במשנה שלדעת כולם שחיטת טריפה מטהרתה. המשנה
 מבארת את מקור הדבר. שואלת המשנה: **מנין לטרפה ששחיטתה**
מטהרתה, שמא אינה מטהרתה. ובפרט, שהדין נותן שאינה
 מטהרתה, שהרי מצינו שבהמה **טמאה אסורה באכילה**, ואף **טרפה**
אסורה באכילה, ונלמד ב'מה מצינו' שאף לענין טומאה יהא דינם
 שוה, **מה בהמה טמאה אין שחיטתה מטהרתה מטומאת נבילות**,
 אף **טרפה לא תטהרנה שחיטה**.
 מתרצת המשנה: **לא**, אין להוכיח מבהמה טמאה, **אם אמרת**
בהמה טמאה שאינה נטהרת בשחיטה, זאת משום **שלא היתה לה**
שעת הכושר – שאין לה שעה שהיתה ראויה להטהר מטומאתה על
 ידי שחיטה, שלא שייך בה תורת שחיטה כלל, אבל מנין ש**תאמר**
בטרפה שאף היא לא תטהרנה שחיטתה, **שהרי היתה לה שעת**
הכושר, שאילו שחטה לפני שנטרפה היתה מותרת באכילה ונטהרת
 מטומאת נבילה, שהיתה בה תורת שחיטה והיא בכלל **זוהבת מבקרך**
ומצאנך (דברים יב כא) שמשם למדנו (לעיל ט) תורת שחיטה, ואם כן אף
 אחר שנטרפה עדיין היא בכלל בקר וצאן ולא פקעה ממנה תורת
 שחיטה, ושחיטתה מטהרת מטומאת נבילה.
 דוחה המשנה: **מול לך מה שהבאת** – טול מכאן את סברת שעת
 הכושר שהבאת, שהרי מה תאמר **כשנולדה טרפה כשיצאה מן**
הבטן, **מנין ששחיטתה מטהרתה**, הרי לא היה לה שעת הכושר
 לשחיטה, והיא דומה לבהמה טמאה, ולא תועיל לה שחיטתה. והרי
 הדין אינו כן, אלא השחיטה מטהרת אף טריפה מן הבטן, ועל כרחך
 שהדבר אינו תלוי בשעת הכושר.
 המשנה מביאה סברא אחרת לחלק בין טריפה לבהמה טמאה.
 משיבה המשנה: **לא**, אינו דומה טריפה לבהמה טמאה, לפי **שאם**
אמרת בהמה טמאה ששחיטתה אינה מטהרתה, זאת משום **שכן**
אין במינה שחיטה כלל, שהרי אינה בכלל בקר וצאן, **תאמר**
בטרפה יש במינה שחיטה, לכך היא בכלל בקר וצאן שנאמר בהם
 שחיטה, ולכן שחיטתה מטהרתה.
 מוסיפה המשנה: עובר שנולד מבהמה חיה כשהוא **בן שמונה חודשים**
חי, שלא כלו חודשי עיבורו ודינו כגפול, **אין שחיטתו מטהרתו**, לפי
שאין במינו שחיטה, שאינו בכלל בקר וצאן.
גמרא
 במשנה מבואר, שבין לרבי מאיר ובין לחכמים בשר העובר נטמא
 ממגעו באבר. הגמרא מבררת מדוע המגע ביניהם מטמא. מקשה
 הגמרא: **אמאי** – מדוע בשר העובר טמא, הרי הוא נוגע באבר רק